

Kronikár obce Jozef Mocht'ák

Narodil sa 20.3.1929 v Krčave, kde navštevoval školu a prežil svoje detstvo. Roky 1946-1953 strávil v Čechách, inak žil v Krčave.

Pracoval v Poľnohospodárskom nákupnom a zásobovacom závode ako vedúci Nákupného skladu a obvodu.

Po odchode Jäúliusa Nedelského – bývalého kronikára, prevzal prácu kronikára.

V úvode svojej práce doplnil chýbajúce roky 1953 – 1962.

Svoje zápisy začína p. Mocht'ák dôležitou úlohou pošty v praxi. Prvý krát v histórii bol v roku 1953 zriadený Poštový úrad v Krčave. Prvým zamestnancom bol Ján Tomáš, ktorý bol súčasne vedúcim. K poštovému obvodu patrili obce: Sejkov, Vyšné Nemecké, Orechová, Husák a dvaja poštári, ktorí poštu doručovali: František Tomáš a Ján Macko. Poštový úrad zabezpečoval spojenie okolitých dedín so širokým okolím, využívaním telefónu mohla byť privolaná rýchla lekárska pomoc.

V roku 1954 Jednotné ľudové spotrebné družstvo dalo zbúrať dom majiteľa Jána Papáča, žijúceho v Amerike a na jeho mieste bola postavená nová budova – Obchodný dom, kde bolo možné zakúpiť si potraviny, priemyselný tovar a textil.. Predošlá stará budova bola pamätná, nakoľko v jej priestoroch sa dlhú dobu nachádzal obchod, neskôr krčma a vystriedalo sa v nej mnoho nájomníkov počas prvej republiky a maďarskej okupácie. Po oslobodení slúžila ako obchod i krčma. Jedna z miestností bola vyčlenená pre mládež ako tanečná sála, ale hral sa tu aj stolný tenis, šach a podobne.

ROK 1956

V roku 1956 sa na mnohých miestach našej obce sondovala kvalita zeminy na výrobu tehál. Zistilo sa, že najkvalitnejšia zemina je nad rázcestím Krčava – Sejkov „Na výhone“, kde sa ihneď začalo s výstavbou bytov pre budúcich tehliarov. V rokoch 1956-1957 bola postavená bytová jednotka s 12 bytmi a súčasne prebiehali prípravné práce pre výstavbu samotnej tehelne. Ako prvý sa začal stavať 32 m vysoký komín – prvý továrenský komín v sobraneckom okrese. Počas výstavby komína tragicky zahynul jeden z murárov – nie však na stavbe, ale na rázcestí Krčava – Sejkov. Vracal sa z večere v hostinci a na motorke bez svetla narazil do vozidla s drevom idúceho z Koromle.

Výstavba tehelne trvala od roku 1956 do roku 1958, riadne prevádzka sa začala 1.1.1959. Zamestnávala 45 ľudí. Bola to významná prevádzka, ktorá zabezpečovala tehliami výstavbu celého okresu – či už súkromné stavby, alebo verejné budovy a podniky. Vedúcim tehelne bol Ján Jansko. Vyrábala sa tu „plná“ tehla 29x14x6,5 cm a „voščinová“ 24.5x11,5x11x3 cm. Surovina bola naberaná priamo z „hrána“ bez haldovania. Začalo sa ťažiť korečkovým rýpadlom, následne sa lisovalo šnekovým lisom a mokrým spôsobom. Sušenie sa prevádzalo v sušiarňi typu Alpner v kruhovej peci typu Hoffman. Na pálenie sa používalo ručné sypanie práškového uhlia z klenby pece. Ročná kapacita výroby bola 5 miliónov tehál. Na výstavbe tehelne spolupracovali najmä: Jozef Ilko, Ján Pajdič a Michal Hajduk z Vyšného Nemeckého. V tehelni pracovali Ján Hančár a Michal Tomáš z Krčavy a Pavel Varga zo Sejkova.

V roku 1956 v Krčave Jednotné roľnícke družstvo nebolo obnovené. Občania nepochopili význam spoločnej poľnohospodárskej veľkovýroby, preto bol okresnými činiteľmi bývalý urbariát /paškov/ prevedený do držby a časť aj do vlastníctva Jednotného roľníckeho družstva v Koromli. Týmto krokom chceli vyriešiť vyvlastnenie pozemkov pod tehelnou. Napokon poľnohospodársky odbor ONV v Sobranciach sprostredkoval predaj 40 hektárov pozemkov, z ktorého JRD Koromľa dostalo 200 000,- korún, čo bola hodnota moderného kravína vrátane mechanizácie pre 100 kusov dobytká. V roku 1958 sa v Krčave znovu založilo JRD a predložilo sťažnosť okresnému úradu aj krajskému súdu, ba dokonca aj prezidentskej kancelárii – nepomohlo to a vec zostala ako bola.

Zaujímavé je rozprávanie Jána Traškyho, narodeného v roku 1884 v Krčave ohľadom výroby tehál v Krčave v rokoch 1895 -1900. Na nížine medzi Krčavou a Vyšným Nemeckým bola tehelňa, kde sa vyrábali tehly, drenážne trubky, škridle na strechy a tehly dierkované hviezdicové, z ktorých mával bývalý veľkostatkár Guttman urobené vkusné ohrady. Surovina sa dolovala ručne, lis bol poháňaný parným motorom, vylisovanú stvárnenu hmotu prerezávali dvaja robotníci drôtom. Surové tehly sa dávali do pece až vtedy, keď boli prirodzene dostatočne suché. O výrobnej kapacite sa nevie, avšak kvalita vtedajších tehál

bola lepšia ako neskoršie. Po niekdajšej tehelni zostala iba jama s vodou, ktorá slúžila v lete na kúpanie a v zime na korčuľovanie.

ROK 1957

Na rok 1957 sa spomína vd'ačne, pretože občania obce prvý krát poznali výhody elektrickej energie. Doposiaľ sa tu svietilo iba sviečkou alebo petrolejom. Začína sa nákup elektrických spotrebičov – žehličky, variče, rádiá, práčky, chladničky a iné veci. Vďaka tým, ktorí sa o elektrifikáciu obce zaslúžili.

ROK 1958

V roku 1958 sa odohralo niekoľko udalostí.

Jednou z nich je založenie celoobecného jednotného roľníckeho družstva, a to najmä zásluhou Jána Tomáša, predsedu MO-KSS a Juraja Traškyho, tajomníka MNV, ktorí neúnavne pracovali na presviedčaní roľníkov do družstva. Predsedom družstva bol zvolený Pavol Fencik, ktorí bol predtým predsedom v menšinovom družstve.

Na pasienkoch severne od obce, smerom na Koromľu, severne od „Volského lesa“ sa začalo s výsadbou viníc na ploche 15 ha. Predstavovala namáhavú prácu ľudí od vysadenia viníc, ich obrábania, zušľacht'ovania až po zber úrody a výrobu vína. Predajná cena vína sa pohybuje 20,- až 25,- korún za liter, pričom priemerná denná mzda robotníka je 50,- korún a priemerná denná mzda družstevníka približne 28,- korún.

ROK 1959

Občania veľa rokov bojovali za zdravotnícke zariadenie v obci. V roku 1959 však bolo zriadené Zdravotné stredisko v Krčave. Sídlilo v budove bývalého notariátu, kde sídli aj poštový úrad. Prvým lekárom, ktorý začal v Krčave ordinovať bol Dr. Rajnič. Tento lekár ordinoval aj v okolitých obciach: Husák, Vyšné Nemecké, Nižné Nemecké, Jenkovce, Tašuľa, Svätuš, Sejkov a Kristy. Po Rajničovi nastúpil mladý lekár Dr. Ján Lánik, ktorý podľa záznamov v kronike bol známym rýchlym a správnym určením diagnózy.

ROK 1960

Od oslobodenia v roku 1945 do roku 1960 patrila obec Krčava, ako aj ostatných 50 obcí do sobranceckého okresu. V okrese Sobrance prevažovala poľnohospodárska výroba, bez významnejšieho priemyslu. V poľnohospodárstve sa pestovali najmä tieto plodiny: obilniny, strukoviny, repka ozimná, slnečnica, kukurica a zemiaky. V južných častiach okresu aj kapusta a iná zelenina. Na severe prevládali ovocné sady a vinice. Od roku 1960 sa okresným sídlom obce stali Michalovce – spojením štyroch okresov Sobrance, Vranov, Veľké Kapušany a samotné Michalovce. Okres Michalovce tvorilo 158 obcí. V okrese Michalovce už sú aj priemyselné podniky, avšak naďalej sa považuje za okres s vysokou poľnohospodárskou produkciou, čo kladie dôraz na výrobu a nákup poľnohospodárskych produktov.

V roku 1960 sa prvý krát objavila v Krčave televízna anténa. Prvým majiteľom televízneho prijímača bol Michal Ripňak. Za krátky čas sa k nemu pridali ďalší – Mochták, Kuruc a iní. Televízny program sa prijímal iba z Maďarska – Tokájik, nakoľko československý vysielateľ na východe Slovenska začína vysielat' až začiatkom roku 1961 z Dubníka. Kým maďarský program bol prijímaný anténou v horizontálnej polohe, vysielateľ z Dubníka vysielal obraz s vertikálnou polarizáciou. Diváci nie sú celkom spokojní s ponukou programov, ani s poplatkom 15,- korún mesačne. Počas vysielania sa tiež objavuje množstvo porúch.

S veľkým nadšením privítali občania obce začiatok výstavby vodovodu v roku 1960. Radosť mali najmä tí občania, ktorí následkom hĺbenia uhoľnej šachty prišli o vodu vo vlastných studniach. Výstavba sa pôvodne začala v „Akcii Z“ s finančnou dotáciou 40 000,- korún. Po vyčerpaní týchto financií obec dostala dotáciu zo štátu na dofinancovanie vo výške 1 170 000,- korún, práce pokračovali prostredníctvom Okresnej vodohospodárskej správy v Michalovciach. Spočiatku bol vodovod napojený na prameň v „Zajkove“, celá obec bola zásobovaná vlastným tlakom, ale plánovala sa aj výstavba rezervoára východne od obce na kopci. Na prívod vody sa použili sklenené a aj železoliatinové rúry. V roku 1963 boli všetky práce na výstavbe vodovodu ukončené. Z občanov je potrebné spomenúť p. Pastelák, Michala Fencíka, Jána Kučmáša a podplukovníka Neliša – poslanca za našu obec, ktorí zabezpečovali finančné prostriedky a organizovali stavebné práce.

Rok 1960 bol veľmi mokrý. Poľnohospodárstvo utrpelo značné škody v podobe neúrody, množstvo plodín vymoklo, pôda sa nedala obrobit'. Obilie neskôr dozrievalo a následkom častých dažďov políhalo, čo sťažilo jeho zber. Prístup na

polia kombajnami a traktormi bol obmedzený. Úroda bola nekvalitná, bol nedostatok krmív pre dobytok.

ROK 1961

Od 1. septembra 1961 sa v školách zavádza vydávanie kníh, zošitov a školských pomôcok bezplatne.

V tomto roku došlo aj k sčítaniu ľudí, domov, bytov a iných zariadení v celej republike. Krčava v čase sčítania mala 610 obyvateľov, 119 domov, 127 bytov. Na jeden byt pripadalo 4.8 obyvateľa. Celková výmera obytnej plochy v obci bola 3 999 m², teda na jedného obyvateľa pripadlo 6.55 m² obytnej plochy. Výmera pôdy mala rozlohu 703 ha, z toho orná pôda tvorila 272 ha. Jednotné roľnícke družstvo obhospodarovalo spolu 395 ha, z toho 249 ha ornej pôdy, 15 ha viníc a 44 ha tvorili lúky. JRD patrí aj les vo výmere 194 ha.

V roku 1961 sa v obci narodilo 10 detí – 4 chlapci a 6 dievčat. Zomreli 4 osoby. Uzatvorilo sa 7 sobášov.

Miestne kino navštívilo 7 820 návštevníkov a videli 121 celovečerných filmov. Správca kina bol Jozef Mocht'ák, ktorý bol v kine zamestnaný od roku 1954. Trikrát obec navštívili divadelní umelci z Prešova.

ROK 1962

Rok 1962 začína kronikár porovnávaním kultúry bývania oproti roku 1946. Do roku 1946 bo v obci 30 % drevených domov prikrytých slamou. Od roku 1946 do 1962 sa postavilo v obci 38 nových domov a niekoľko bolo opravených od základu až po strechu. Stavajú sa prevažne takzvané „štvorce“, v ktorých má rodina dostatočný priestor na bývanie a nezaostávajú za mestskými bytmi. V týchto domoch sa už budujú kúpeľne, kuchyne, špajzy, detské izby a spálne. Klasické „šafären“ – skrine na šaty na štyroch nohách 2,5 – 3 m dlhé, nahrádzajú novým nábytkom. Namiesto hlinených podláh sa už robia drevené. Mnohí obyvatelia zavádzajú ústredné vykurovanie a všetky domy sú napojené na vodovod.

V tomto roku vyšla vyhláška č. 69 o domácich zakáľáčkach. Podľa nej je každý člen JRD povinný odovzdať z porazenej ošípanej 5 kg škvarkovej masti, ostatní občania 7 kg masti. Rodina, v ktorej sú aspoň 3 deti do 15 rokov masť neodovzdáva. Taktiež nič neodovzdávajú v tých rodinách, kde je niekto chorý na tuberkulózu. Za povolenie na zakáľáčku sa platil poplatok 5,- korún.

Po neúrodných rokoch tento rok je možné hodnotiť ako úrodný. Urodilo sa v priemere na 1 ha 26 q pšenice, 20 q raži, 22 q jačmeňa, 23 q ovsa. Pomerne dobrá bola aj úroda zemiakov, slabšia kukurice.

ROK 1963

Boli pozorované opakujúce sa neúrodné roky. Suché roky sa striedajú so zamokrenými. Aj rok 1963 bol poznačený neúrodou. Bola tuhá zima a vymrzlo väčšina plôch obsiatych obilninami. Neúroda bola zaznamenaná aj v iných okresoch, dokonca štátoch. Začínajú sa robiť opatrenia, aby v budúcnosti naša republika produkovala viac chlebového obilia.

Vyhláška č. 69 bola zrušená a každá rodina mohla 1 krát do roka zabiť ošípanú bez toho, aby musela niečo odovzdávať. Významným opatrením bolo aj odporúčanie všetkým drobným užívateľom pôdy, aby si starostlivo obhospodarovali pôdu a dopestovali na nej dost' zeleniny pre vlastnú potrebu. To isté platilo aj pri ošípaných – vlastný chov ošípaných je vítaný.

Dňa 22.11.1963 bol v Dallase /Texas, USA/ spáchaný atentát na Johna F. Kennedyho, prezidenta USA. Táto smutná správa otriasla celým pokrokovým svetom, pretože bol obľúbený pre svoj realistický postoj k otázkam mieru.

Od 1. septembra 1963 bola daná do prevádzky Materská škola, ktorej poslaním je predškolská výchova detí od 3 do 6 rokov. Jej význam je v socializácii detí a získavanie určitých vlastností – sebavedomie, správne vystupovanie v kolektíve, dodržiavanie osobnej hygieny, disciplína, režim. Zároveň materská škola poskytuje zamestnaným matkám priestor na riadne vykonávanie svojho zamestnania, vedia, že o dieťa je všestranne postarané v škôlke. Zriadenie materskej školy financovalo Jednotné roľnícke družstvo v Krčave. Vnútorne vybavenie bolo zabezpečené z financií miestneho národného výboru, kde bol tajomníkom Juraj Žoffčák. Boli zakúpené stoly, stoličky, lehátka, deky a prestieradlá v cene 9 500,- korún. Hračky v hodnote 600,- korún zakúpilo JRD. Prvými učiteľkami boli Helena Mocht'áková a p. Vasková.

Viacero faktorov, najmä zlá pracovná morálka v JRD neschopné vedenie a zlé hospodárske výsledky viedli k tomu, že v roku 1964 bolo JRD prevedené do Štátnych majetkov. So súhlasom členov JRD bola pôda a inventár JRD bezplatne prevedený do Štátnych majetkov. Presvedčovacia kampaň, pochopiteľne nebola jednoduchá. Napokon sa našla nadpolovičná väčšina, ktorá odsúhlasila tento prevod. Súčasne sa tieto zmeny diali aj v susednej obci Sejkov. Napokon vzniklo jedno hospodárstvo: Krčava – Sejkov, ktoré sa má špecializovať na výrobu ovocia, hrozna a vína. Začalo sa s intenzívnou výsadbou ovocných sádov a viníc. Toto hospodárstvo bolo súčasťou ŠM Sobrance, ktorý mal 6 hospodárskych

dvorov. Prvým vedúcim hospodárskeho dvora Krčava – Sejkov bol Július Kočerha z Nižného Nemeckého.

ROK 1964

V roku 1964 sa v Krčave narodilo 13 detí – 7 chlapcov a 6 dievčat. Zomreli 4 osoby, bolo 8 sobášov. Jedným z dobrých ukazovateľov je, že sme nezaznamenali žiadny rozvod aj napriek opačnej celoštátnej tendencii.

Z pohľadu štatistiky bol rok 1965 iný ako predošlý. Narodilo sa 19 detí – 12 chlapcov a 7 dievčat. Nezomrel ani jeden človek a bolo uzatvorených 5 sobášov.

ROK 1965

Štátne majetky v roku 1965 zriadili v Krčave veľký včelín, v ktorom opatruje vedúci včelína Ján Gelenky 170 rodín /úľov/ včiel. Včelín sa nachádza pri bývalom kaštieli v „barackovej kerce“. Včelárstvo má veľmi výhodné podmienky. Pri hlavnej ceste do Vyšného Nemeckého sú vysadené lipy, v okolí je veľké množstvo ovocných stromov a neďaleko včelína sa nachádza les, agáty a lúky.

Do výboru Telovýchovnej jednoty boli zvolení členovia: Štefan Fedor, Jozef Mocht'ák, Vlad. Pečeňak, Michal Fencik, Michal Osif, Pavel Kuruc, Ján Eštók a Gustáv Revák. Veľmi úspešná bola činnosť futbalistov /okrem krčavianov to boli aj chlapci zo Sejkova a Vyšného Nemeckého/, ktorí sa prebojovali zo IV. do III. skupiny. Tam už boli vyššie nároky na hráčov aj funkcionárov, vyššie finančné náklady. Hlavným zdrojom príjmu pre činnosť futbalistov boli usporiadané tanečné zábavy. Ročné výdavky na futbalový klub predstavovali približne 10 000,- korún, čo bola veľká finančná záťaž pre malé obce ako je Krčava. Futbalové ihrisko bolo na lúke pri cintoríne, kde pred 20 rokmi boli také bažiny, že keď tam zašlo zviera pri pasení, späť sa už vlastnými silami nedostalo.

ROK 1966

V roku 1966 sa v Krčave neudialo nič mimoriadne. Na čele obce boli funkcionári MNV, a to: Juraj Žoffčák, Július Pavelka, Ján Pastelák.

Takto ukončil svoje zápisky p. Mochták.